

PWYLLGOR GWASANAETHAU DEMOCRATIAETH, 27/02/24

YN BRESENNOL:

Cynghorwyr:

Dewi Owen (Cadeirydd), Stephen Churchman, Anwen Hughes, Elwyn Jones, Anne Lloyd-Jones, Olaf Cai Larsen, Edgar Wyn Owen, Gwynfor Owen, Llio Elenid Owen, Beca Roberts a Menna Trenholme (Aelod Cabinet Cefnogaeth Gorfforaethol).

Swyddogion: Vera Jones (Rheolwr Gwasanaeth Democratiaeth ac Iaith), Ian Jones (Pennaeth Cefnogaeth Gorfforaethol), Annes Sion (Arweinydd Tîm Democratiaeth), Catrin Love (Pennaeth Cynorthwyol Cefnogaeth Gorfforaethol), Cara Williams (Swyddog Datblygu Aelodau) a Sioned Mai Jones (Swyddog Gwasanaethau Democratiaeth).

1. YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriadau gan y Cynghorwyr Linda Ann Jones, Eryl Jones-Williams ac Arwyn Herald Roberts.

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiadau o fuddiant personol.

3. MATERION BRYD

Ni chodwyd unrhyw faterion bryd.

4. COFNODION

Derbyniodd y Cadeirydd gofnodion cyfarfod blaenorol y pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 14 Tachwedd, 2023 fel rhai cywir.

5. CALENDR PWYLLGORAU 2024/25

PENDERFYNIAD

Derbyn yr adroddiad ac argymhell y Calendr Pwyllgorau 2024/25 i gyfarfod y Cyngor Llawn ar y 7^{fed} o Fawrth, 2024 ar gyfer ei fabwysiadu.

Cyflwynwyd yr adroddiad oedd yn gofyn am farn y Pwyllgor ar y Calendr Pwyllgorau 2024/25 cyn ei gyflwyno i gyfarfod y Cyngor wythnos nesaf. Adroddwyd bod ymgynghori wedi digwydd efo swyddogion mewnol y Cyngor ynghyd ag Awdurdod y Parc Cenedlaethol er mwyn osgoi gwrthdaro â chyfarfodydd eraill. Yn ogystal nodwyd bod pob ymdrech wedi ei wneud i osgoi gwrthdaro gyda chyfarfodydd Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru a'r Cyd-bwyllgor Corfforedig y Gogledd.

Amlygwyd bod dyddiad cyntaf y Cyngor wedi symud i'r 9^{fed} o Fai, 2024 yn sgil Etholiad Comisiynydd yr Heddlu sydd yn cael ei gynnal ar yr 2^{il} o Fai. Adroddwyd bod dyddiad wrth gefn ar gyfer Cyfarfod Arbennig o'r Cyngor wedi ei nodi yn y calendr ar gyfer mis Medi 2024 er mwyn cynnal trafodaeth bosib ar y systemau Bleidlais Sengl Drosglwyddadwy.

Yn ystod y drafodaeth cododd y sylwadau canlynol:

- Arsylwyd nad oedd cyfarfodydd y Bwrdd Pensiwn wedi eu nodi ar y Calendr ynghyd a dyddiadau hyfforddiant. Cwestiynwyd os oedd posib cynnwys dyddiadau hyfforddiant i Gynghorwyr ar y Calendr.
- Gofynnwyd a oedd modd ymgynghori efo'r Awdurdod Tân er mwyn osgoi gwrthdaro. Nodwyd bod 5 Cynghorydd yn aelodau o'r Awdurdod Tân a gwrthdaro wedi bod yn y gorffennol rhwng dyddiadau Pwyllgorau'r Cyngor a chyfarfodydd yr Awdurdod Tân.
- Mynegwyd anfodlonrwydd bod diffyg Cynghorwyr i fynychu Pwyllgor oherwydd eu bod yn gwasanaethu'r Cyngor ar Bwyllgor arall oedd yn cael ei gynnal yr un amser yn cael ei gofnodi fel 'Ymddiheuriad' neu 'Absenol'. Credwyd bod angen edrych fewn i'r drefn yma.
- Holwyd pam bod amser cyfarfod y Cyngor Llawn wedi newid i 1:30 o'r gloch ac os oedd modd ei newid yn ôl i 1:00. Credwyd y byddai hyn o fudd i Gynghorwyr sydd yn byw yn bell o Gaernarfon ac angen teithio adref ar ôl y cyfarfod, yn ogystal â'n gwella presenoldeb drwy'r cyfarfod cyfan.

Mewn ymateb i'r sylwadau:

- Nodwyd nad yw cyfarfodydd y Bwrdd Pensiwn yn cael eu cynnwys yn arferol ar y Calendr Pwyllgorau am mai dim ond dau Gynghorydd sydd yn eu mynych. Serch hyn sicrhawyd bod pob ymdrech yn cael ei wneud gan y tîm Democratiaeth i osgoi gwrthdaro. Adroddwyd bod y tîm yn edrych fewn i ddyddiadau hyfforddiant ar hyn o bryd â'r posibilrwydd o'u cynnwys ar y Calendr, gellir edrych fewn i hyn flwyddyn nesaf.
- Sicrhawyd y bydd ymgynghori efo'r Awdurdod Tân yn digwydd wrth greu Calendr Pwyllgorau 2025/26 ac o hyn allan.
- Nodwyd y bydd y tîm Democratiaeth yn edrych fewn i'r ffordd mae Ymddiheuriadau ac Absenoldebau yn cael eu cofnodi yn sgil gwrthdrawiadau oherwydd swyddogaethau Cynghorwyr.
- Atgoffwyd bod amser cyfarfod y Cyngor Llawn wedi newid i 1:30 yn dilyn yr ymateb a dderbyniwyd i holiadur a anfonwyd at y Cynghorwyr yn 2022. Nodwyd mai un o'r prif resymau oedd i sicrhau bod amser digonol ar gael i gynnal y cyfarfodydd Grwpiau yn y bore. Ychwanegwyd bod y tîm Democratiaeth hefyd angen amser i baratoi cyfarpar y Siambr ar gyfer cyfarfod y Cyngor. Nodwyd nad oedd bwriad i ail ymgynghori'r tymor yma oni bai i amryw leisio'r un farn am amser cyfarfod y Cyngor. Ategwyd bod modd i Aelodau ymuno yn rhithiol er mwyn osgoi siwrnai hir.

6. CEFNOGAETH I GYNGHORWYR

PENDERFYNWYD:

Nodi'r sylwadau a derbyn yr adroddiad.

Cyflwynwyd yr adroddiad oedd yn adrodd ar ganlyniadau'r holiadur a anfonwyd at yr holl Aelodau ym mis Ionawr, 2024 yn gofyn am eu barn ar y gwasanaeth sydd ar gael gan y tîm Democratiaeth.

Nodwyd bod 31 Cynghorydd wedi cwblhau'r holiadur. Adroddwyd bod 91% wedi nodi bod safon y gwasanaeth yn Dda neu yn Dda iawn gydag un Aelod wedi nodi Boddhaol a dau heb ymateb. Nodwyd bod yr Aelod oedd wedi nodi Boddhaol wedi rhoi sylwadau am Adran arall o'r Cyngor felly bydd yr Arweinydd tîm yn cysylltu â'r Aelod dan sylw er mwyn derbyn barn ar y gwasanaeth sy'n cael ei gynnig gan y tîm Democratiaeth.

Adroddwyd bod un Aelod wedi nodi anfodlonrwydd efo'r camau i fynd yn ddi-bapur. Nodwyd bod y tîm Democratiaeth yn cyd-weithio gyda'r Aelodau i geisio cynorthwyo'r newid hwn. Tynnwyd sylw at sylwadau eraill cafodd eu gwneud megis yr heriau sydd ynghlwm â rôl Cynghorydd a'r pwysigrwydd i drin Aelodau â pharch. Ategwyd pwysigrwydd i bob Aelod

gwblhau'r holiadur er mwyn sicrhau bod y gwasanaeth sydd ar gael i Gynghorwyr yn ddigonol ac yn ateb y gofynion ac anogwyd yr holl Aelodau i gwblhau'r holiadur yn y dyfodol.

Yn ystod y drafodaeth cododd y sylwadau canlynol:

- Mynegwyd barn bod rôl Cynghorydd yn fwy heriol yn bresennol nag yr oedd yn arfer bod oherwydd yr hinsawdd wleidyddol a'r heriau sydd ynghlwm a hynny megis costau byw a diffyg Tai.
- Gwnaethpwyd sylw am gymal 7 o'r adroddiad gan nodi bod gwybodaeth anghyflawn ar safle we'r Cyngor am benodiadau Cynghorwyr i Gyrrff Allanol. Credwyd bod angen diweddarau'r wybodaeth er mwyn sicrhau ei fod yn gyfredol.
- Gofynnwyd a yw'r tîm Democratiaeth yn holi Aelodau am awgrymiadau ar sut i wella'r gwasanaeth sydd ar gael iddynt.
- Holiwyd os yw gwybodaeth am y cymorth sydd ar gael o ran gofal plant i Gynghorwyr yn cael ei rannu efo Cynghorwyr benywaidd. Pwysleisiwyd ei bod yn angenrheidiol denu merched i ymgymryd â rôl Cynghorydd.

Mewn ymateb i'r sylwadau:

- Cydnabuwyd bod angen diweddarau'r wybodaeth am Gyrrff Allanol yn gyson gan adrodd bod trefniadau ar y gweill er mwyn ymgymryd â'r gwaith dros y misoedd nesaf.
- Nodwyd bod yr holiadur yn cynnwys cwestiwn ar sut all y tîm Democratiaeth ddatblygu'r gwasanaeth sydd ar gael i Aelodau yn ogystal â chwestiwn am unrhyw sylwadau pellach. Credwyd bod yr holiadur yn rhoi cyfleoedd digonol i Aelodau nodi eu barn a'u hawgrymiadau.
- Cadarnhawyd bod y wybodaeth am y cymorth sydd ar gael o ran gofal plant eisoes wedi ei rannu efo Cynghorwyr yn ystod y Dyddiau Croeso fel rhan o'r drefn anwytho a hefyd ar gael ar y Mewnrwyd Aelodau. Nodwyd efallai bod modd cylchredeg y wybodaeth drwy ei gynnwys yn y Bwletin Aelodau er mwyn ei amlygu ymhellach dros yr wythnosau nesaf.

7. DARPARIAETH DYSGU A DATBLYGU I AELODAU

PENDERFYNWYD:

Derbyn yr adroddiad gan nodi'r sylwadau a gyflwynwyd.

Cyflwynwyd yr adroddiad ar y ddarpariaeth Dysgu a Datblygu a'r cyfleoedd hyfforddiant sydd ar gael i Aelodau. Nodwyd bod yr adroddiad ychydig yn wahanol y tro hwn er mwyn amlygu'r heriau sydd ynghlwm â chyflwyno'r rhaglen.

Soniwyd am y broses ymgynghori gyda Phenaethiaid a Swyddogion sydd eisoes ar waith ar gyfer creu rhaglen hyfforddiant 2024/25. Nodwyd bod hynny o'r rhaglen 2024/25 sydd wedi ei phoblogi yn barod i'w gweld yn yr adroddiad. Adroddwyd bod y gwasanaeth yn derbyn nifer o geisiadau am hyfforddiant newydd ac yn ceisio eu blaenoriaethu. Adlewyrchwyd ar sylwadau blaenorol gan rai Aelodau bod y rhaglen wedi datblygu i fod yn rhaglen drom o ran ei gynnwys.

Amlygwyd bod teitlau allweddol sydd wedi eu hadnabod fel meysydd craidd wedi eu rhestru yn yr adroddiad. Pwysleisiwyd ei bod yn hanfodol i Aelodau gwblhau'r rhain gan nodi bod amryw heb gwblhau'r teitlau. Tynnwyd sylw at y ffigyrau yn y tabl yn rhan 2.4 o'r adroddiad.

Ychwanegwyd bod rhai o'r teitlau craidd yn rhedeg ers peth amser a bod y niferoedd sy'n mynychu'r sesiynau yn broblemus. Nodwyd bod cynnal hyfforddiant sy'n hanner llawn o ran presenoldeb ddim yn rhoi'r gwerth gorau am arian ac yn arwain at orfod ail gynnal yr un hyfforddiant amryw o weithiau. Nodwyd bod hyn yn arafu gallu swyddogion i symud ymlaen â'r rhaglen hyfforddiant ehangach gan y bydd angen ail ymweld â'r teitlau craidd yn y

flwyddyn 2024/25. Amlygwyd y consyrn nad yw'r Aelodau sydd heb fynychu'r hyfforddiant craidd efo'r cefndir na'r wybodaeth angenrheidiol i'w rôl.

Yn ystod y drafodaeth cododd y sylwadau canlynol:

- Canmolwyd ansawdd uchel yr hyfforddiant gan nodi eu bod yn ddefnyddiol, a diolchwyd am waith y gwasanaeth Dysgu a Datblygu.
- Mynegwyd pryder a siomedigaeth bod nifer o Aelodau heb fynychu'r hyfforddiant craidd a gofynnwyd pa gamau sydd ar y gweill er mwyn sicrhau bod pawb yn mynychu'r teitlau mandadol.
- Holiwyd ynghylch blaengynllun ac os oes modd ei gylchredeg. Credwyd y byddai derbyn blaengynllun o'r dyddiadau o fudd i Aelodau allu cynllunio a gadael amser rhydd ar gyfer y teitlau amrywiol.
- Cydnabuwyd ei bod yn anodd mynychu hyfforddiant oherwydd prinder amser Aelodau gyda rhai efo calendrau llawn, yn ogystal ag amryw efo cyfrifoldebau eraill megis gyrfa neu blant. Diolchwyd am y camau sydd eisoes wedi eu cymryd i geisio gwella nifer mynychwyr.
- Holiwyd am y posibilrwydd o wyllo sesiynau sydd wedi eu recordio ac os oes modd i Aelodau wneud hynny yn amser eu hunain. Gofynnwyd a fydd hyn yn cyfri fel eu bod wedi mynychu'r sesiwn.
- Awgrymwyd cysylltu ag Arweinyddion Grwpiau Gwleidyddol er mwyn iddynt dynnu sylw at y mater yn ffurfiol o fewn y Grwpiau gan amlygu'r hyfforddiant fwyaf hanfodol. Ategwyd bod cyfrifoldeb bellach ar yr Arweinyddion Grŵp i sicrhau bod Aelodau yn mynychu hyfforddiant.
- Cwestiynwyd yr angen i Aelodau ail wneud hyfforddiant os eisoes wedi ei gwblhau e.e. yn y Cyngor diwethaf (2017-22) neu drwy sefydliad arall.
- Amlygwyd bod nifer o sesiynau yn cael eu canslo oherwydd diffyg niferoedd neu salwch gyda rhai heb gael eu hail drefnu. Cyfeiriwyd yn benodol at sesiwn efo Cymorth i Ferched Cymru gafodd ei ganslo ar y 9^{fed} o Chwefror.

Mewn ymateb i'r sylwadau:

- Adroddwyd bod y gwasanaeth wedi bod yn canolbwyntio ar atgoffa Aelodau am yr angen i fynychu teitlau craidd ac ail gynnig sesiynau yn ogystal â chynnig sesiynau ar amseroedd gwahanol e.e. gyda'r nos. Yn ychwanegol nodwyd bod y Swyddog Datblygu Aelodau yn targedu unigolion sydd ddim yn mynychu ac yn eu hatgoffa. Croesawyd awgrymiadau pellach gan yr Aelodau.
- Nodwyd bod gwybodaeth helaeth am y teitlau ar y Mewnrwyd Aelodau a bod llawer o wybodaeth yn cael ei rannu yn y Bwletin Aelodau yn wythnosol yn ogystal â dolen i'r Mewnrwyd. Amlygwyd bod copi o'r blaengynllun i'w weld ar y Mewnrwyd Aelodau. Ychwanegwyd bod ymdrechion wedi bod i osgoi gwrthdaro rhwng dyddiadau hyfforddiant a Phwyllgorau'r Cyngor.
- Nodwyd bod recordiad rhai o'r hyfforddiant yn cael eu gosod ar y Mewnrwyd Aelodau. Gofynnwyd i'r Aelodau gysylltu efo'r Swyddog Datblygu Aelodau er mwyn cadarnhau ar ôl gwyllo recordiad, fel arall ni fydd y gwasanaeth yn ymwybodol o hyn.
- Cytunwyd i'r gwasanaeth gysylltu efo'r Arweinyddion Grŵp Gwleidyddol cyn gynted ag y bo modd er mwyn iddynt annog Aelodau i fynychu teitlau craidd.
- Nodwyd bod diweddariadau yn aml efo teitlau fel y Cod Ymddygiad ac Arwain yn Ddiogel a Diogelwch Personol felly anogwyd yr Aelodau i ail fynychu os yn amserol.
- Cadarnhawyd y bydd sesiwn pellach efo Cymorth i Ferched Cymru yn cael ei ail drefnu at fis Ebrill, bydd dyddiad newydd yn cael ei gynnig cyn gynted ag y bo modd.

Dechreuodd y cyfarfod am 13:00 a daeth i ben am 13:55.

CADEIRYDD